

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԺՆՈՒՆԳԸ
ԵՒ
ՀՈԳԵՇՈՒՆՉ ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

**SPIRITUALLY INSPIRED ANALYTICAL
REFLECTIONS OF CHRISTMAS**

ԱԼԳԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ
ՀԱՅ-ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ
2002

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Եւ

ՀՈԳԵՇՈՒՆՉ ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

1. Սովսէս մարգարէին մտայղացումներն ու կանխասացութիւնները որոնք արձանագրուած են Ծննդոց Գրքին Յ-րդ գլուխ 8-15 համարներուն մէջ, կը պատկերեն մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Զրիստոսի յաղթանակը չարին դէմ և Սատանային վերջնական չէզոքացումը և փճացումը: Աստուած նախ կ'անիծէ Սատանան հետեւեալ խօսքերով.

«Անիծեալ ըլլաւ, փորձող վրայ բաշխ, ու կեանքիդ բոլոր օրերը հող ուտես»:

Հող ուտել կը նշանակէ, ո՛չ թէ հողէն բուսածը, այսինքն հողին արտադրած բերքը՝ կեանք պարգեւող աշխարհի տարրական խոտը, այլ անկենդան նախանիւթը՝ կաւը և հողը ուտես: Այլ խօսքով, պիտի ուտես ա՛յն ինչ որ անսնունդ է մինչեւ ոչնչանալդ: Դուն պիտի յարատեւես որպէս շնչաւոր կենդանի, սակայն ոչ կենդանիներու աշխարհին մէջ, այլ աւելի ստորին բան բուսական տարածութիւնը՝ որպէս սողուն պիտի ապրիս:

Յետոյ, որպէս նուաստացում և անարգանք, Աստուած կը նախաձայնէ Սատանային կրելիք ամօթահար պարտութիւնը.

«Ան (կնոջ սերունդը), բու գլուխդ պիտի ջախջախէ, և դուն անոր գարշապարը պիտի խայթես»:

Այն դարաշրջանին մէջ երբ Ծննդոց Գրքերը կանոնագրուեցան, հերոսութիւնը՝ **ա՛յր** մարդու քաջագործութիւն կը նկատուէր ու ոչ **կնո՛ն** մարդու: Սատանան որ հոգեղէ՛ն տեղծուած մըն էր՝ աւելի բարձր և զօրեղ բան հողեղէն մարդը, պիտի ջախջախուի ու պարտուի ոչ միայն հողեղէ՛ն եակի մը կողմէ, այլ՝ տկա՛ր և անզօր նկատուած **կնո՛ն** արարածի մը սերունդին կողմէ:

«Կնոջ սերունդ»ը, փոխաբերականօրէն, կը ներկայացնէ նաեւ Յիսուսի **կուսակա՛ն** ծնունդը: Յիսուս Զրիստոսի Մարդեղութիւնը նախագուշակող և նկարագրող անդրանիկ մարգարէութիւնն է այս որ տեղի կ'ունենայ Եդեմի Պարտէզին մէջ:

Վերոյիջեալ տեսակցութիւնը և խօսքերու փոխանակութիւնը, որ կը կարծուի տեղի ունեցած ըլլալ Աստուծոյ, Սատանայի ու Ադա մարդուն միջեւ Եդեմի Պարտէզին մէջ, ամենագեղեցիկ և հոգեզմայլ ներշնչումը կը պատկերացնէ մարդու շնորհուած Աստուծոյ պատկերին, Անոր Հոգիին և Ծունչին: Առանց աստուածաշունչ Հոգիի, մարդ անկարող է խոյանալ դէպի հոգեղէն տարածութիւն և ականատես ըլլալ այն պատկերացումներուն և բացատրութիւն-

ներուն, որոնք կը գրգռեն մարդկային միտքն ու կը յուզեն անոր զգացումները:

Յունական իմաստասիրութիւնը *կ'որոնէ՝* ճշմարտութիւնը, իսկ Աստուծոյ ճոզին գօրութիւնը՝ կը շնորհէ՝ և կը *յայտնէ՝* իմաստութիւնը: Մարդ երբ ինքզինք նուիրէ Աստուծոյ և հիւրընկալէ Անոր ճոզին իր հոգւոյն մէջ, ան բնազդաբար կը գիտակցի «յաւերժ զգայնութեան», թէ՛ անցեալի և թէ՛ ապագայի: Անցեալի և ապագայի գիտակցութիւնը մարդ արարածը կը դարձնէ յաւերժական:

Արբազան գրութիւնները, մանաւանդ Մուրբ. Աւետարանները, ակնադիւրս են սոյն ներշնչող մարգարեութիւններուն ու վախճանական գիտելիքներուն:

2. Եստեայ մարգարէն կը մարգա րէանայ ու կը յայտարարէ Յիսուս Զրիստոսի Ծնունդն ու Անոր Իշխանութիւնը: Մարգարեութիւն Եսայի Թ՝ 2, 6-7 համարները կը ֆօղագերծեն անդենականի վարագոյրը և կը բացայայտեն աստուածային որոնումներու ուղեգիծը համայն մարդկութեան, ըսելով.

*«Վասնզի մեզի մանուկ մը ծնաւ, մեզի որդի մը տրուեցաւ,
էւ իշխանութիւնը անոր ուսելուն վրայ պիտի ըլլայ,
և անոր անունը պիտի կոչուի Աճանջելի, Խորհրդակցից,
Հզօր Աստուած, Եւ իտե՛նականութեան Հայր, Խաղաղութեան
Իշխան:
Իսկ իթի պիտո՞րիւ վրայ ու անոր թագաւորութեան վրայ Անոր
իշխանութեանը մեծ նախն և ու խաղաղութեանը սահման չկայ»:*

«Աեզի մանուկ մը ծնաւ»:--Աստուածային գործառնութիւնը ուղղակիօրէն հակընդդէմ է մարդկային ձեռնարկութիւններուն: Որովհետեւ մարդ անգօր է, հզօրութեան մէջ ապահով կը զգայ ինքզինք: Որովհետեւ մարդ սկար է, պրուալով և գոչելով կը ջանայ արդարացնել ինքզինք: Ազգեր, ապահովելու համար իրենց պատերազմի յաղթական ելքը, բանակներու հրամանատարութիւնը կը վստահին զօրավարներու և ռազմավար անգութ հերոսներու:

Իսկ, Աստուած, որովհետեւ ամենազօր է և Ի՛րն է յաղթանակն ու պայքարի վախճանական պսակը, լուծեամբ և անդորրութեամբ կը գործէ: Աստուած՝ անշշուկ լոյս մը վառելով կը վանէ խաւարը և տեսանելի կը դարձնէ ճշմարտութիւնը և արդարութիւնը: Աստուած, կայծակներու և որոտումներու միջոցաւ չի խօսիր, ինչպէս Մովսէս կ'ակնարկէ ու եղիա մարգարէն կ'ակնկալէ: Աստուած կը խօսի Իր ճոզին ծունչով, Բաղքաշունչ մեղեդիով՝ այնպէս ինչպէս խօսեցաւ Պայծառակերպութեան պահուն Պետրոս, Յովհաննէս և Յակոբոս աշակերտներուն:

Մովսէս հրամայեց իր ցեղակիցներուն որ ո՛չ մէկը մօտենայ միացող ու որոտացող լեռան, որուն վրայ իջած էր Աստուած: Ոչ իսկ անասուն մը կրնար դաչիլ այդ կայծակնաբոց լեռան՝ առանց սպանուելու: Յիսուս ներկայացուց զԱստուած Իր աջակերտներուն՝ ոչ թէ որպէս զարհուրանք և սոսկում ազդող Արարիչ մը, այլ՝ **սիրո՞ղ** ձայր մը: Զանոնք Ի՛ր հետ բարձրացուց հոգեւոր կատարը, և Ինքզինք ցոյց տուաւ Իր աջակերտներուն պայծառակերպեալ հանգամանքով ու լսելի դարձուց աստուածային արտայայտութիւնը որպէս մեղեդի՝ երբ երկնաւոր ձայրը խօսեցաւ ըսելով.

**«Ատիկա՛ է իմ սիրելի Որդիս, որուն հաճեցայ,
Ատո՛ր մտիկ ըրէք»** --Մատթ. ԺԷ.5:

Եսայի մարգարէն, ջեղելով իր ազգային աւանդական խոժոռ և պահանջկոտ Աստուծմէն, կը ստեղծէ դարձակետը սիրոյ և բաղջրահամբոյր Աստուծոյ: Փոխելով ժամանակակից ազգա-կրօնական վրէժխնդիր և նախանձոտ Աստուածը, որ՝

*«Էր հատուցանէր հայրերու ն անօրէնութիւնը որդիներու ն
վրայ, մինչեւ անոնց երրորդ ու չորրորդ ազգը».*

Երեմիա մարգարէն եւս միացնելով իր գովաբանութիւնը Եսայի մարգարէին նորաստեւիլ յայտնութեան, կ'երգեհոնէ ըսելով.

*«Այն օրերը մէջքն ալ պիտի չըսեն հայրերը ազօխ կերան,
Էւ որդիներու ն ակրաները առին».*

*Հապա ամէն մարդ ի՛ր անօրէնութեանը համար պիտի մեռնի.
Ամէն մարդ որ ազօխ կ'ըսէ,*

Անոր ակրաները պիտի առնեն» --Երեմիա ԼԱ.29-30:

Աստուածային տեսիլք յայտնութիւնը Յիսուս Մանուկին, փոխակերպած էր Եսայի մարգարէին բովանդակ աստուածահայեացքը: Աստուած փոխանակ ճանչցուելու որպէս նախանձոտ և վրէժխնդիր, կը սկսի անուանակոչուիլ *«Ամանչելի, Խորհրդակից, Հզօր Անտուած, Յախօննականութեան Հայր և Բռնիան Խաղաղութեան».*

Եսայի մարգարէն մօտ 500 տարիներ առաջ, Հին Կտակարանի մարգարէները տակաւին հաւատաւորներն էին վրէժխնդիր Աստուծոյ: Կարդանք Սամուէլի տիրական հրամանը ուղղուած Սաւուղ թագաւորին, ցեղասպաններուն համար իրենցմէ տարբեր ազգութիւն մը.

*«Գնա ու Ամադէկը զարկ, և անոր բոլոր ու նեցածը նզովուածի
պէս բնաջինջ ըրէ. ու անոր չխնայես. և այր մարդէն մինչեւ
կին մարդը ու տղայէն մինչեւ կաթնակերը, արջառէն մինչեւ
ոչխարը և ուղտէն մինչեւ էջը մեռցնեն»* --Ա. Թագ. ԺԵ. 3:

Սամուէլ մարգարէն որ իմացած էր Աստուծոյ ձայնը ու խօսած

Անոր հետ, որքան հեռու կը մնայ ճշմարտութեան թիրախէն, ու կը խարխափէ անորոջ և տարտամ աստուածանաչումի մէջ: Կրնա՞ք երեւակայել, եթէ Հրեայ ժողովուրդն ու անոր մարգարէները սխալ և աղօս ճանչցած էին զԱստուած, ո՛ր կը մնար հեթանոս կրօններու աստուածաբնութեամբ: Ո՛ր կը պիտի ըլլար մարդկութեան հոգեզգայնութիւնը և պայծառատեսութիւնը եթէ Յիսուս Քրիստոս չայգալոյսէր ու ճշմարիտ Աստուածը՝ Երկնաւոր Հայրը չյայտնէր մարդկութեան:

Եսայի մարգարեով կը սկսի աստուածային անուան նոր յատկանիշները՝ *«Անանչելի, Խորհրդակից, Հզօր Աստուած, Տախտեւականութեան Հայր, և Խաղաղութեան Իշխան»* մակդիրները: Դիւցազնօրէն ու աննկատ ազգային աւանդութիւններու, մարգարէն կը սկսի վկայախօսել նոր աստուածը բնութեամբ մասին, որուն թափանցելով ի յայտ պիտի գար Աստուծոյ սերն ու Անոր ողորմութիւնը:

3. Եսայի մարգարէն, որպէս ցայտուն բացատրական, կը շարունակէ իր ներշնչող տեսիլները ու խանդավառելով իր ունկնդիրները, ազգա-կրօնական բուրմունքով կ'ըսէ.

«Տեսե՛լի բու նէն ջառախող պիտի ելլէ, և անոր արմատէն ընէ՛խող պիտի բուսնի.

Եւ անոր վրայ պիտի հանգչի Տիրոջը Հոգին, Իմաստութեան ու Հանճարի Հոգին, Խորհուրդի զօրութեան Հոգին, Գիտութեան և Աստուծոյ վախիւն Հոգին.

Եւ Անիկա Տիրոջը վախովը պիտի լեցուի.

Եւ իր աչքերուն տեսածին համեմատ պիտի չդատէ.

Եւ իր ականջներուն լսածին համեմատ պիտի չյանդիմանէ.

Հասցա աղբատին դատը արդարութեամբ պիտի տեսնէ.

Եւ երկրին զրկուածներուն համար իրաւամբ պիտի յանդիմանէ.»

--Եսայի. ԺԱ.1-3, 4, 9:

Որքան ալ աղօս ըլլան նախա-Եսայեան մարգարէներու հայեցակէտերը իրենց Աստուծոյն նկատմամբ, բաղդատական տարածութեան մէջ, իրենք անհամեմատօրէն բարձր են ու վեհ: Որովհետեւ կարգ մը հեթանոս աստուածաբանութեան մէջ, սրբապղծութիւնն ու մարդագոհութիւնը ոչ միայն թոյլատրուած էին, այլ պարտադրուած: Վերոյիշեալ տեսանկիւնէն երբ դիտենք Եսայի մարգարէն և իր յաջորդները, անոնց ազգայնական ոգին հասկնալի կը դառնայ: Եսայի մարգարէն, կամայ ակամայ, գալի՞ք Խաղաղութեան Իշխանը և աշխարհի նոր Բաղաճակրութիւնը կը վերագրէ «Տեսե՛լի բու նին» և «Դաւիթի Աթոռին»: Մարգարէն՝ ո՞ր ազգին կամ ո՞ր կրօնի հաւատացեալներու կրնար վերագրել իր տեսիլ՝ յայտնութիւնը, այն հիաստանչ նոր դարաշրջանը որ պիտի արշալոյսէր մարդկային

Բաղաճակրթութեան: Հելլենակա՞ն սրբապիղծ, թէ Փիւնիկեա՞ն մարդազոհ պաշտամունքներու պիտի ընծայէր գալիք «Խմաստութեան ու Հանճարի» Հոգիին Աթոռը:

Մարգարէն համարօտաբար ու վայելչաբանութեամբ կը բարեջորջէ հին օրինապաշտութիւնը երբ կ'ըսէ.

«Իր աչքերու ն տեսածին համեմատ պիտի չդատէ, և իր ականջներու ն լսածին համեմատ պիտի չյանդիմանէ».

Անկարելի կը դառնայ կարդալ վերոյիջեալ մարգարէութիւնը և չտեսնել մեր Տիրոջ Յիսուս Զրիստոսի իրաւ և արդար դատաստան տեսնելը երբ աւանդապաշտ աղանդաւորներ, Բաշկոտելով կը բերեն շնացող կին մը Յիսուսի, որ Ան մահուան վճիռը արձակէ: Այդ սրտածմլիկ տեսարանին առջեւ, Յիսուս՝

***«Իր աչքերու ն տեսածին համեմատ և
Իր ականջներու ն լսածին համեմատ».***

դատաստան չի տեսներ, այլ *ողորմութեամբ* և արդարութեամբ կը հրամայէ որ իրենց մէջի *անտողը* թող սկսի Բարկոծել այդ հե՛ք հոգեկան արկածեալը: Հաւատուրաց օրինամուկները խղճահարուելով կը հեռանան սոյն դատաստան հրապարակէն: Յիսուս կը մօտենայ, իր պատանեկութեան մէջ բռնաբարուած ամօթահար խլեակին ու կը հարցնէ.

«Մի՛ կին, (ոչ պրոնիկ) ո՞ւր ես. ո՞չ ո՞ք դատապարտեց քեզ»:

Կինը կ'ըսէ Յիսուսի, *«Մի՛ ո՞ք, Տէ՛ր»:* Յիսուս կը սեւեռէ Իր աչքերը այս կնոջ աչքերուն ու կը նշմարէ աստուածային կերպարը որ չէր ջնջուած դեռ, ու կ'ըսէ կնոջ, *«Էս ալ չեմ դատապարտեր քեզ»:* Յիսուսի վերոյիջեալ վճիռը, պետք է կարծել որպէս մեղանչելու արտօնագիր: Նազովրեցի Մարգարէն անգամ մը եւս կը դիտէ գետնի վրայ ծնրադիր կինը որ ջալով մը ծածկած էր իր ամօթահար դէմքը, և կ'ըսէ կրկին.

«Գնա՛, այսուհետեւ մի՛ մեղանչեր»:

Ահաւասիկ այն Միածին Որդին՝ *Ճառագիղջ*, որ պիտի ելլեր *«Յեսսէի քա նէն»*, պիտի գերազանցէ Մովսէսի դատաստանագիրքը և ի լոյս պիտի բերէ **ՃՉմարտութիւնն ու Ճնորհը:**

«Տրովհետեւ Արէւեր Մովսէսի միջոցով, իսկ ջնորհն ու ճՉմարտութիւնը Յիսուս Զրիստոսի միջոցով եղան»--Յով. Ա.17:

4. Բանաստեղծ և տեսանող Եսայի մարգարէն կը դիտէ աստուածային **միջամտութիւնը** չրեայ ազգին, տարագրութեան ընդմէջէն: Մարգարէն հաւատուրաց բանաստեղծ մը չէ՛, նման 19-րդ դարու բանասէրներու և գրականագէտներու, այլ անխախտ հաւատքի տէր կրօնասէր մըն է: Բաբելոնի իր ազգակիցներուն ակնարկն ու պատիժը, փոխանակ *ողբերգութիւն* համարելու, անոնց գաղթակա-

նութեան մէջ իսկ, ան կը տեսնէ յոյսի և ազգային վերածնունդի հեռանկարը: Եսայի մարգարէն հակառակ իր խորագննին տեսանողութեան, կը շփոթէ Յիսուսի Առաջին և Երկրորդ Գալուստը իրարու հետ ու կը տաղերգէ աշխարհի զարթուցիչ վերակազմութիւնը Յիսուսի *մէկ ու միանգամ* յայտնութեամբ:

Հին Կտակարանի մարգարէներուն յատուկ է իրարու հետ շփոթել մեր Տիրոջ Յիսուս Զրիստոսի Ծնունդը (Մարդեղութիւն), Խաչելութիւնը, Յարութիւնը և ապագայ Երկրորդ Գալուստն ու Երկինքի Թագաւորութիւնը իրարու հետ: Մինչեւ Յիսուս Զրիստոսի Մարդեղութիւնը, համայն աշխարհի կրօնաւորներ և անկեղծ հոգիները, ճանեցին ու մարգարէացան Փրկիչի մը մասին, որ պիտի կոչուէր Աստուծոյ-Որդի, սակայն իրենց կանխասացութիւններն ու գուշակութիւնները՝ շարունակ աղօստ էին մինչեւ երեւումը լուսահանդերձ Գալիլիացիին, որ ցայտուն ու շօշափելի բացատրութեամբ դարձաւ Հին Կտակարանին **Մեկնաբանը**: Աստուածաւորներ ու աստուածամուէր նոր Դարաշրջանը կարիքը ունէր աստուածայայտնիչ Յիսուս Մարդեղեալին:

Փոթորիկներ և ձիւնամորրիկներ երբ պատահին ու լոյսերը մարին, մանաւանդ խրախճանքի կամ հանդիսութեան մը ընթացքին, ի՞նչ վհատեցուցիչ հանգամանք կը ստանայ այդ հաւաքոյթը: Ժամ մը կամ պահ մը յետոյ՝ երբ լոյսը վերադառնայ, ամէն ոք կը շարունակէ իր ընթացքը առանց նկատի առնելու ուրիշները:

Մարգարէաշունչ բանաստեղծը չ'ըսեր, «Ծարունակէ՛ կերուխումը, պարը և ուրախութիւնը *բանգի բու լոյսդ եկաւ*», այլ՝ կը յորդորէ ու կը պատուիրէ ժողովուրդին ըսելով.

«Ելիր լուսաւորէ՛, Բանգի բու լոյսդ եկաւ»:

Անձնասիրական ու կրօնորական նպատակի համար չէ՛ Բեզի ընծայուած լոյսը: Մարդ էակին ունեցած մտքի և հոգիի լուսաւորումը, իմաստութիւնն ու կորովը, պարգեւներ են բաժնեկցելու իրմէ նուազ ունեւորներու հետ ու պէտք չէ սեփականացնել զանոնք: Հոգեշունչ տաղերգողին պատուէրը՝ *աւ ետարանն՛չ* է.

«Ելի՛ր լուսաւորէ», եղի՛ր օգտակար թէ դրացիիդ և թէ օտարականին, որովհետեւ աստուածային դիտանկիւնէն՝ թէ՛ *հայրեւանդ* և թէ՛ *օտարական*, սեպածո՛ք՝ Բու *եղբա՛յրդ* է:

5. Աւետարանիչ Եսայի բանաստեղծէն եօթը դար յետոյ, հրեայ ժողովուրդը կ'ապրէր բռնագրաւուած հայրենիքի մը մէջ, ուր Մամարացի խառնածին-հրեաներ ու հրեայ աւանդապահներ իրարու թշնամիներ էին: Մեծն Հերովդէս կը թագաւորէր ամբողջ Հրէաս-

տանի վրայ: Ան հոչակաւոր էր իր շինարարական գործերովը: Ինքն վերակառուցած էր Սողոմոնի տաճարը, աւելի մեծ և գունազեղ մարմարներով: Տաճարը և անոր համալիրը կանգնած էին երուսաղեմ ֆաղափի կեդրոնը որպէս աղօթատուն բարեպաշտ հաւատացեալներու: Այս կոթողական կառոյցը, իր բոլոր ճաճանջազեղ բարձրութեամբ տիրական էր, սակայն Աստուծոյ Խօսքը չէր լսուեր: Չկար մարգարէ ու չկար աստուածային Պատգամ:

Հոգեկան այսպիսի սովամահ ժամանակաշրջանի մը մէջ, Գաբրիէլ հրեշտակը Աստուծմէ կը դրկուի Գալիլիոյ մէկ ֆաղափը, որուն անունը՝ Նազարէթ է: Աստուած, կարծես կ'անտեսէ մեծութիւնն ու յառաջդիմութիւնը: Հոռմ, Աղեֆսանդրիա, Աթէնք և Անտիոք կեդրոնական մայրաքաղաքներ էին արեւտուրի, ֆաղափակրթութեան, իմաստասիրութեան, մշակոյթի, կրօնի և արուեստի:

Վերոյիջեալ բոլոր ֆաղափները ունին իրենց առաւելութիւնները, սակայն աստուածային նկատողութիւնը կը փնտռէ **սրբութիւնը**: Ո՛չ միայն մարմնական անապականութիւն, այլ նաեւ հոգիի, մտքի և երեւակայութեան սրբութիւն:

Գաբրիէլ հրեշտակ, սուրհանդակը աստուածային բարի կամեցողութեամբ կու գայ Գալիլիացիի մը տնակին դռան առջեւ ու կը պրպտէ երանելի կոյս Մարիամը: Աշխարհի մէջ կային հազարաւոր կոյսեր, իսելացի կոյսեր, աշխատատէր կոյսեր և նոյնիսկ Հոռմ ֆաղափի սուրբ կանթեղը պաշտպանող կոյսեր: Աստուծոյ փնտրածը ոչ միայն մարմնական կուսութիւնն է, այլ հոգիի՝ կուսութիւնը: Այն անսխթական ու հոգեւոր խորհրդաւորութիւնը, որ մարդկային ինքնութիւնն ու անձնաւորութիւնը կը կազմեն, ա՛յդ սրբութիւնն ու կուսութիւնն է, որ Աստուած կը փնտռէ *խրաճանչելի*: Էակի մէջ:

Յիսուս՝ Ի՛ր իսկ համբուրելի բերնով ֆարոզեց ըսելով.

«Երանի անոնց որ սուրբ են սրտով, վասնզի անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն»:

Ոչ թէ Աստուած զիրենք պիտի տեսնէ, այլ անո՛նք պիտի տեսնեն Ձիւնքը, որովհետեւ Աստուած կ'երեւի սրբացած հոգւոյն հորիզոնին վրայ:

Գաբրիէլ հրեշտակ կ'աւետէ երանելի Կոյս Մարիամին հետեւեալ բարեւով.

«Մոջոյ՞ն ֆեզի, ով շնորհընկալ կոյս, Տէրը ֆեզի հեա է»:

Գրաբար թարգմանութիւնը կ'ըսէ.

«Աւրախ եղիր, ո՛վ բերկրեալ» փոխանակ *«ողջոյնի...»*

Ինչո՞ւ Գալիլիացի Կոյս Մարիամը եղաւ շնորհընկալ Տիրամայրը և ոչ ուրիշ կոյս մը, մենք չենք կրնար գիտնալ: Աստուծոյ

ընտրեալը չենք կրնար Բննադատել, միայն կ'ընդունինք թէ Աստուծոյ Բով անաչառութիւն չկայ:

Մեծագոյն երաջխի՛քը զոր ուէ մարդ-արարած կրնայ լսած ըլլալ պէտք է ըլլայ հետեւեալը. *«Տէրը Բեզի հետ է»: Ինչ մեծ օրհնութիւն է զգալ և գիտնալ Աստուծոյ ներկայութիւնը:*

Հրեշտակին անակնկալ ողջոյնը այնքա՛ն խոռվեցուց Մարիամը, որ ակամայ վրդովումի նշաններ յայտնուեցան անոր դէմքին վրայ: Հրեշտակը կրահելով Մարիամի յուզումը՝ զինք հանդարտեցուց ըսելով.

«Մի՛ վախնար, Մարիամ, վասնզի Աստուծմէ ջնորմք գտար. անա՛ պիտի յղանաս և որդի մը պիտի ծնիս և անոր անունը Յիսուս պիտի կոչես: Ան մեծ պիտի ըլլայ ու Բարձրեային Արդիւն պիտի կոչուի».

Քրիստոնէական դարաշրջանը կը սկսի

ա.--*«Մի վախնար»* ով:

բ.--*«Ծնորի»* գտնելով:

Մինչեւ յայտնուիլը Մարդեղեալ Նազովրեցիին, աստուածային որդեգրութիւնը, ըստ մարգարեական խօսքին, *«ներնդագործութեամբ»* էր: Քրիստոսէ սկսեալ, հաւատքը, որդեգրութիւնը և յաւիտենական կեանքը դարձած են **ջնորհ**: Ոեւէ մարդ էակ կ'արժանանայ սոյն երանութեան եթէ իր ազատ կամքով ընդունի աստուածային ձրի պարգեւը, *հաւատայ և սիրէ* զԱստուած:

Սբ. Հոգւոյն հրաշագործ զօրութեամբ, Կոյս Մարիամ կը ծնի Յիսուսը: Նոյնպէս՝ մեղաւոր մը ապաշխարելով, և Սբ. Հոգւոյն ներգործութեամբ կը ստանայ հոգեփոխութիւն և կերպարանափոխութիւն, որուն Յիսուս կու տայ *«Վերստին Մտու նդ»* անունը: Ինչ որ ներկայ հոգեբանութեան գիտութիւնը անկարելի կը գտնէ, Սբ. Հոգւոյն զօրութիւնը կ'իրագործէ, Սողոսը՝ Պօղոսի վերածելով և Օգոստինոս աղանդաւորը՝ սուրբ Օգոստինոս վարդապետի:

Գալիլիացի Մարիամ, մինչեւ իր այդ տարիքը կարողացած էր պահել իր պատիւը և մարմնական ու հոգեկան կուսութիւնը: Մարիամ, Հրեշտակէն երբ կ'իմանայ իր յղացումը, այլայլած կը հարցնէ անոր թէ ինչպէ՛ս կարելի է այդ, երբ ինք ամենայն պատուախնդրութեամբ պաշտպանած էր իր կուսութիւնը: Վերոյիշեա՛լ տեսանկիւնէն դիտուելու է Մարիամի հարցումը.

*«Ինչպէ՛ս կրնայ պատահիլ ինձի ատիկա,
Բանի որ ես այր մարդ չեմ ճանչնար».*

Երանելի Մարիամին հարցումը, տարակոյսի արդիւնք չէր նման Զաքարիա Բահանային (Յովհաննէս Ակրտիչին հօր), այլ ան բացատրութիւն կ'ուզէր հրեշտակէն իր կուսական ուխտին նկատմամբ: Պէտք չէ մոռնալ թէ, որպէս հանրային կարծիք, ոմանք, իր

կուսութեան ուխտին հաւատարիմ Մարիամը միշտ կասկածով դիտեցին որպէս բարոյապէս թոյլ անձնատրութիւն մը:

Բազմաթիւ անգամներ, անոնք որ շնորհի արժանացած են Աստուծոյ առջեւ, անարգուած են մարդոց առաջ: Հրեշտակը հասկընալով հե՛ք կոյսին հարցման շարժառիթը, զինք կը հանդարտեցնէ ու կը վստահեցնէ ըսելով.

«Առաք Հոգին պիտի գայ քեզ վրայ, և Բարձրեային զօրութիւնը հովանի պիտի ըլլայ քեզի, որովհետեւ ան որ քեզմէ պիտի ծնի

սուրբ է և Աստուծոյ Որդի պիտի կոչուի»:

Արդի գիտնականներ, իրենց *մակերեսային* գիտութեամբ, կը կարծեն հասկցած ըլլալ ամէն բան, ու երբ կարդան հրեշտակին վերոյիջեալ պատասխանը, բմծիծաղ մը կը դրոշմուի իրենց դեմքին վրայ: Բոլոր անոնք որոնք չեն հաւատար գերբնականին և հրաշագօրութիւններու, ինչպէ՞ս կը հաւատան բնական ծնունդի հրաշագործութեան, որ ինքնի՛ն *բնակա՛ն-ծնունդը* հրաշագործութիւն է և գերբնական զօրութեան արդիւնք: Երբ բնական յղացումն և բեղմնատրու մը անբացատրելի է, ինչպէ՞ս բացատրել գերբնականը: Ինչպէս բնական յղացումի բացատրութիւնը անհասկնալի է ժողովուրդներու մեծամասնութեան, նոյնպէս է նաեւ կուսական յղացումի բացատրութիւնը կարծեցեալ գիտնականներու: Իսկութեան մէջ, "կուսական ծնունդ"ը ո՛չ թէ բացատրութիւն չունի *արդի* մարդուն, այլ՝ *արդի* մարդը հրաշագործութեան բացատրութիւնը *հասկնալու՝ և կարողութիւնը* և համեստութիւնը ***չունի***....:

Մարիամ Կոյսի շնորհրդակալութիւնը կը յայտնուի, հրեշտակին հետ իր ունեցած վերջին անձնատրութեամբ՝ երբ ան կ'ըսէ.

«Ահա ասիկ Տիրոջը աղախինն եմ ես, քու խօսքիդ համաձայն թող ըլլայ ինձի»:

Մեզմէ քանիներ՞ր պիտի ուզեն անարգուիլ հանրային կարծիքին կողմէ կամ որպէս անպարկեշտ, ետ ըլլալ նշանածէ: Ահաւասիկ իսկական հերոսուհի մը, որ անվախ ու անվեհեր կը նուիրէ ինքզինքը, իր պատիւը և իր ներկան՝ սպասաւորելու համար Երկնաւորին Կամբը: Այս է պատճառը որով կ'արդարանայ Ս. Մարիամի օրհներգութիւնը.

«Ի՛նք անձն պիտի փառաւորէ Տէրը, և ի՛նք հոգիս ցնձաց ի՛նք քրկիչ Աստուծմովս, որովհետեւ ան իր նայուածքը դարձուց իր աղախինին խոնարհութեանը վրայ: Էս անա, այսուհետեւ բոլոր սերունդները երանի պիտի տան ինձի, որովհետեւ Հզօրը մեծամեծ գործեր ըրաւ ինձի համար, և Առաք է Անոր Անունը»-Ա.46-50

6. Մատթեոս Ա.18-25:

Մատթեոս Աետարանիչ կը պատմագրէ Յիսուսի Ծնունդը՝ Մարդեղութիւնը:

«Մարիամ...Մուրք Հոգիէն յղացած վիճակի մէջ գտնուեցաւ...»

Փոխաբերական ակնարկութեամբ, մենք՝ մարդ արարածներ, ուրկէ՞ կը ստանանք մեր խորհուրդներու յղացումները: Մուրք Հոգի՞ն է ակնադիւրը մեր խորհուրդներուն, թէ Մատանան:

Ըստ Հրէական օրէնքին՝ նշանածները օրինական ամուսիններ կը նկատուէին, սա տարբերութեամբ՝ որ իրարու հետ միասին մէկ յարկի տակ չէին կենակցեր: Ամուսնութիւնը իր լրումը կը գտնէր՝ երբ փեսան իր տունը տանէր հարսը: Յովսէփ դեռ իր հարսը՝ Մարիամը իր տունը չտարած՝ կը նշմարէ Մարիամի յղութիւնը, ու այլայլած կը խորհի գաղտնի կերպով զայն արձակել:

Տիրոջը հրեշտակը տեսիլքի մէջ կ'երեւայ անոր և կ'ըսէ.

«Տոմսէ՛ք, Գաւթի որդի, մի՛ վախնար հոգի առնելու կիսոյ՝

Մարիամը, որովհետեւ անոր յղութիւնը Մուրք Հոգիէն է»

Վերոյիջեալ համարը կը յայտնացուցանէ աստուածային միջամտութիւնը մարդկային գործառնութիւններուն մէջ: Ձենք գիտեր ինչո՞ւ աստուածային միջամտութիւնը յարածամ չէ մարդոց գործունէութեան մէջ: Սակայն հակառակ մշտնջենական չըլլալուն, բացառաբար է՝ ու կա՛յ:

Աստուածային հերթական միջամտութիւնը՝ ապացոյց է, որ աշխարհ անմիտ և կոյր գօրութեան մը քամահաճոյքին լքուած լատտ մը չէ, այլ անոր վրայ Հսկիչ մը կամ Պահապան մը կայ:

Աստուածային միջամտութիւնը՝ նման է խաւար մթութեան մէջ փայլատակող լոյսի: Լոյսը ներշնչարանն է յոյսի և կեանքի:

Պատահական միջամտութիւնը, որ կը պլպլայ ներկայիս, իբր օրինակ ծառայող նշմարն է գալիք Աստուծոյ Թագաւորութեան և անոր յաղթական վարչածեւին: Այս Թագաւորութեան մասնակցելու և Բաղաբացիանալու միակ պայմանը **հաւատա՛լ** է Աետարանին:

Աստուածային միջամտութիւնը բնորոշող ամենացայտուն մարգարէութիւնը տաղերգուած է հետեւեալ բառերով.

*«...Եւ Զայն պիտի կոչեն **Էմմանուէլ**, որ կը թարգմանուի*

Աստուած մեզի հետ, գրաբարը՝ «ընդ մեզ Աստուած»:

Վերոյիջեալ "Աստուած մեզի հետ, կամ "Աստուած հետդ ըլլայ" բառերը արձագանգած են դարէ դար մինչեւ մեր օրերը: Ողջերթի մը պահուն, երբ մեր սիրելիներէն մէկը պիտի ճամբորդէ կ'ըսենք, "Աստուած հետդ ըլլայ": Այլ խօսքով աստուածային միջամտութեան կը վստահինք զինք:

Աստուածային սիրոյ և խնամակալութեան գործնական միջամտութիւնը կը պարտինք Յիսուսի Ծնունդին և Անոր Մարդե-

դուժեան, որ մեզի յայտնեց Աստուծոյ հոգատարութիւնը Իր ապրումով և կեանքով: "Էմմանուէլ" բանաստեղծական բառ ըլլալէ դադրեցաւ ու դարձաւ *յոյսի և գոյատեւման Անշխար*՝ կոյրերու, կաղերու, բորոտներու և հոգեպէս ընկճուած մեղաւորներու համար: Լոյսեր հազած նազովրեցի՛ն կերտեց պատմութեան մեծագոյն անկիւնադարձը, ներքնապէս կերպարանափոխելով պրոնիկը՝ սրբութեան, մաքսաւորը՝ բարերարի, Ջինս ուրացող Պետրոսը՝ անձնագոհութեան և թերահաւատ Թովմասը՝ առաքելի:

7. Դուկասու Աւետարան Բ.8-16:

Յիսուս Մանուկին առաջին երկրպագուները եղան ախոռին անբան անասունները և ոչ մարդիկ: Մինչեւ Յիսուսի յայտնութիւնը, մարդիկ ծնրադրած ու երկրպագած էին անասնակերպ աստուածներու: Յիսուս Քրիստոսի ծնունդով պիտի վերջանայ կրապաշտութիւնը, որովհետեւ Աստուած Ի՛նք որպէս Հոգի պիտի բնակի մարդոց սրտերէն ներս:

Յիսուսի յաջորդ այցելուները եղան հովիւները, պահապանները անասուններու: Անոնք եկան տեսնելու Հովիւը, որ պիտի հովուէ ոչ թէ գառնուկներ, այլ մարդ-արարածները: Պիտի հովուէ և ազատագրէ մարդիկը չարէն ու մահէն, ոչ թէ գանոնք կլթելու և խուզելու համար, այլ շնորհելու Ի՛ր իսկ Մարմինն ու Արիւնը անոնց որպէս յաւերժութեան Մանանայ:

Հրեայ ազգին առաջին թագաւորներն ալ, իրենց ժողովուրդին հովիւ ըլլալէ առաջ, հովիւ էին անասուններուն--Մովսէս Օրէնսդիրն ու Դաւիթ թագաւոր: Յիսուս՝ որպէս Բարի Հովիւը մարդկութեան, պիտի չգործածէ սուր ու նիզակ ինչպէս Մաւուդ և Դաւիթ թագաւորները գործածեցին, այլ պիտի հովուէ և առիւնքնէ գանոնք Իր հմայագեղ սիրով և անձնագոհ սրբարար Խաչելութեամբ:

Մարդկային ըմբռնումով ինչքա՛ն հակադրութիւններ կ'երեւին Յիսուսի Ծնունդին մէջ: Ինչո՞ւ տիեզերքի Ճարտարապետը՝ Յիսուս մարմնանար և ծնէր ախոռի անշուք մէկ անկիւնը, կեղտոտութեան և գարշահոտութեան մէջ, երբ ազահ և վայրագ թագաւորներ կը սպասաւորուին մարմարեայ պալատներու մէջ: Ինչո՞ւ Աստուծոյ Որդին խանձարուրով փաթթուի, երբ Իր Բահանաները բեհեզազգեստ կը պտըտին...:

Աստուածային գործառնութեան մէջ բացայայտ է այս հակընդդէմ գործընթացքը: Պէտք է մոռնալ, սակայն որ հակադրութիւնը ո՛չ թէ Աստուծմէ է կամ Անո՛ր գործունէութեան մէջ է, այլ՝ մե՛ր ընթացքը, մե՛ր ձեւը սխալ է և ապօրէն: Մարդ կը գործէ և կ'ապրի *անձ նապիրակա՛ն* վայելքի համար միայն, իսկ Աստուած կ'աշխատի ուրի՛շը գոհացնելու, ուրի՛շը ուրախացնելու և ուրի՛շը

խնամելու համար:

Աստուած՝ Ինֆզինքը, Իր սէրն ու ողորմութիւնը դիւրահաղորդ և մառչելի ընելու համար համայն մարդկութեան, խոնարհեցուցած է Իր Անձը: Իր արտայայտիչ դիմագիծը՝ Յիսուս Արդիին ծնունդին ու Անոր ապրումին մէջ: Մարդկային զանգուածին մեծագոյն մասը թէ՛ անբախտ է և թէ թշուառ: Այդ իսկ պատճառաւ, աւետարանաշունչ առաքեալը կը գրէ.

«Յիսուս Իր անձը ու նայնացուց ծառայի կերպարան՝ առնելով, մարդոց նման ըլլալով և կերպարանով իբրև մարդ ճանչցուելով խոնարհեցուց ինֆզինք»--Փիլիպ. Բ.7:

Յիսուս՝ Իր խոնարհ կենցաղով ու կեանքով ոչ միայն կը փարօզէ, այլ կը նկարէ և կը պատկերացնէ Իր պատգամները: Աշխարհի բոլոր կրօնները, անցեալի և ներկայի, *պարտադրած* են իրենց հետեւորդները և պահանջած են իրենց հաւատացողներէն, որ անո՛նք իրենք զիրենք զոհեն: Մի միայն մեր Տէրը, Յիսուս Քրիստոս է, որ ընծայեց Ինֆզինք համայն մարդկութեան:

Գիտարուեստի և ելեկտրոնագէտ (Electronics), մարդ էակը չի կրնար ներթափանցել հոգիին գաղտնարանները, ան կարիքը ունի **հաւատքի** որ իր հոգիին աչքն է:

8. Մատթէոս Բ.1-11:

Արեւելի մոգերը առաջնորդուեցան երկնակամարի լուսածածանջ Աստղով մը: Մոգերը եկան Երուսաղէմ և ըսին.

«Մ՛ըր է Հրեաներու Արքան որ ծնաւ, վասնզի Անոր աստղը տեսանք Արեւելի մէջ և եկանք անոր երկրպագելու».

Յիսուսը մատնացոյց ընող Աստղը, թէեւ երեւցած էր Արեւելի երկնակամարին վրայ, սակայն երեւելի էր ան, նաեւ Արեւմտեան երկնակամարի վրայ ալ: Ո՞ւր էին իրենք զիրենք *“ընտրեալ”* կարծող Հրեաներու Բահանայապետները, դպիրները և աստուածաբանները: Ի՞նչ կը դիտէին անոնք որոնք հպարտ էին իրենց կրօնական աւանդութեամբ և սրբազան մատենագրութեամբ: Ո՞ւր էին չրեայ կրօնամուկները և աւանդապահ դպիրները, ինչո՞ւ օտար, հեթանոս և կռապաշտ յորջորջուածներ միայն նշմարեցին Յիսուսացոյց Աստղը: Վերոյիջեալ մոգերը անխախտ հաւատաւորներն էին իրենց Աստղին: Անոնք չեկան Երուսաղէմ թերահաւատութեամբ, այլ անասա՛ն հաւատքով որովհետեւ իրենց հետ կը բերէին իջխանական ընծաներ, ոսկի, կնդրուկ և զմուռս:

Մոգերուն միակ սիւալանքը այն եղաւ որ թողուցին զիրենք առաջնորդող Աստղը ու դիմեցին Հերովդէսի պալատը: Յուսալով որ Հրեաներու Արքան կրնայ ծնիլ միայն թագաւորանիստ պալատին մէջ: Ի՞նչ յուսալեում երբ իմացան որ արժայական պալատին մէջ ոչ

մէկ ծնունդ տեղի ունեցած է: Ու երբ դուրս ելան պալատէն ու սեւեռեցին իրենց աչքերը դէպի երկնակամար, հո՛ն, կրկին երեւցաւ իրենց այն աստղածին լոյսը, որ գիրենք առաջնորդած էր մինչեւ երուսաղէմ: Կարդա՛նք Մոգերու ապաշխարութիւնը, (ապաշխարութիւնը միջոտ ուրախութեան կ'առաջնորդէ):

«Երբ Աստղը տեսան՝ չափազանց ուրախացան».

Մարդոց ուրախութիւնը և սրտի խաղաղութիւնը, յարատեւօրէն կու գայ երկինքէն: Արեւելքի Մոգերը վերադարձան իրենց նախկին երկնառաք Առաջնորդ՝ Աստղին.

«Էս ահա այն Աստղը զոր տեսած էին արեւելքի մէջ, առաջնորդեց գիրենք, մինչեւ որ եկաւ կեցաւ այն տեղւոյն վրայ, ուր կը գտնուէր Մանուկը: Էս երբ տու նր մտան՝ տեսան Մանուկը Իր մօրը Մարիամի հետ, և երեսի վրայ իյնալով՝ երկրպագեցին Անոր».

Ուղտապան Մոգեր երբ դուրս ելան Հերովդէսի մարմարաշէն պալատէն, յուսահատ էին և յուսակտուր: Մակայն երբ տեսան Յիսուս Մանուկը ոչ թէ ջարուսակեցին յուսակտուր մ'նալ, այլ **«երեսի վրայ իյնալով՝ երկրպագեցին Անոր»**: Ահաւասիկ անկեղծ ու անվեհեր հաւատացեալներ, որոնք առանց տեսնելու հրաշագործութիւնները՝ Նագովրեցի Մարգարէին, առանց իմանալու *“Երանելիներ”* ը՝ Լերան Բարոզին, առանց ակնատես ըլլալու Խաչեցեալի Յարթական Յարութեան, կ'երկրպագեն Մանուկի մը, որ կը գտնուի պարզ տնակի մը մէջ՝ ջրջապատուած անզարդ գեղջկուհիի մը սրբութեամբ միայն:

ՁՕ-րդ դարու մարդկութիւնն ալ կը հետեւի աստղերու:

Հոլիվուտի՝ աստղերու, Ֆուլթայլի՝ աստղերու, արուեստի՝ աստղերու և հեռատեսիլի՝ աստղերու: Դէպի ո՞ւր կ'առաջնորդեն փոքր, հակափոքր և սրունքներ ցուցադրող աստղերը ներկայ ժողովուրդները, մանաւանդ նորաբողբոջ պատանիներուն մտածողութիւնը, դէպի ճշմարտախօսութի՞ւն և արդարամտութի՞ւն, ողորմածութի՞ւն և սէ՞ր հանդէպ ընկերներու և օտարներու: Թէ՞ նոր սերունդը կ'առաջնորդուի դէպի սպաննութիւն և ոճիր, բռնաբարութիւն և գողութիւն, հեշտութի՞ւն ու պրոնկութիւն:

Որպէս ծնողք և դաստիարակ, որքա՛ն փութաջան ըլլալու ենք ցոյց տալու ճշմարտութեան և սրբութեան Աստղը մեր նոր սերունդին: Այս է այսօրուան հրատապ հարցը Բեզի և Ինժի, ո՛վ հա՛յ հաւատացեալ: Չարդարացնենք մենք զմեզ պատրուակելով ներկայ Բաղաբական չար և յարափոփոխ կացութիւնը: Յիսուս Մանուկի ծննդեան ջրջանի իջխանները անգույթ բռնապետներ ու վայրագ գիտուորականներ էին, փառամոլ թագաւորներու միահեծան դարաջրջանն էր: Յիսուս երբ ծնաւ, մարդ էակ ոչ թէ միայն թիւ մըն էր, այլ թիւ անգամ չունէր:

Որքան նշանակալից կը դառնայ երբ դիտենք այցելուները՝ մեր Տիրոջ Յիսուսի Ծնունդին: Առաջին երկրպագուները՝ անբան անասուններն են, յետոյ՝ կու գան պարզ և միամիտ հովիւները, և ամենէն յետոյ կու գան իմաստասեր և գիտութեան բանալիները կրող Առգերը:

Յիսուս Բրիստոսի Ծնունդը, Անոր Մարդեղութիւնը, Խաչելութիւնը և Թագաւորութիւնը մարգարէացուած էր ոչ միայն չրեայ ազգին սրբազան մատենագրութեան մէջ, այլ նաեւ Հռոմայեցի բանաստեղծ Վիրգիլիոսի տաղերգութեանց մէջ: "The Eclogues, Georgics and Aeneid of Virgil"-ի 4րդ բանաստեղծութիւնը յանձնարարելի է կարդալ, տեղեկանալու համար, թէ Աստուած, մարդկութիւնը անտեղեակ չէ ձգած, այլ յայտնացոյց ըրած է Ինքզինք համայն աշխարհին:

Բանաստեղծ Վիրգիլիոսի մարգարէութենէն Բանի մը հակիրճ տողեր,

*Անըջալոյստող ոսկեղար մը, ուր արդարութիւն պիտի գայ
երկինմէն:*

Երբ Արածին մանուկը պիտի իջնէ երկինմէն:

*Այս մանուկին ծնու նորով, աշխարհի սրտերը պիտի փրկուին և
պիտի ժառանգեն երկիրը:*

*Մարդկութիւնը պիտի փրկուի իր դարաւոր մեղքերէն ու սրբուի:
Այս մանուկը պիտի թագաւորէ երկրի վրայ, իր հօր առաջնութեամբ
և խաղաղութեամբ:*

9. Յովհաննէս Ա.1-14:

Յովհաննէս Ա.ետարանիչ կը Բողազերծէ խորածածուկ խորհուրդը Յիսուս Բրիստոսի Ա. Մարդեղութեան և կը ջանայ թափանցել Անոր իսկութեան և նշանակութեան:

Յիսուս Բրիստոսի աստուածՈրդիութեան ջատագովն է Յովհաննէս Ա.ետարանիչ, որ չ'ուզեր կրկնել նախորդ երեք Ա.ետարանիչներու պատմագրութիւնը, այլ՝ արծուօրէն կը սաւառնի ներջնջումի Ակնադրիւրը, իմանալու համար յաւերժական Բանին Ծնունդը և Մարդեղութիւնը, որ պիտի ըլլայ **Կեանք, Ճանապարհ և Ճշմարտութիւն** համայն մարդաշխարհի, լուսաւորելով յախտեանական կեանքի ճանապարհը Ի՛ր իսկ յաղթական Յարութեամբ:

Յովհաննէս Առաքեալ, Յիսուսի նախասիրած աշակերտն էր: Վերնատան մէջ Ա. Հաղորդութեան ընթացքին, ան գլուխը Յիսուսի կուրծքին դրած էր ու Խաչելութեան մահագոյծ րոպէին իր Վարդապետին կողքին կանգնած կեցաւ: Բաջակորով Յովհաննէս՝ իր աստուածաբանական ջատագովութիւնը կը սկսի:

«Անիգրէն էր Բանը» վկայագրելով: Ան չ'ըսեր մեզի թէ ե՞րբ էր սկիզբը, ե՞րբ սկսաւ յաւերժութիւնը: Յովհաննէս Առաքեալ կը հաւատայ, թէ ժամանակը գոյութեան կոչուեցաւ Յիսուսի յաւերժական աստուածածնունդով: Նոյնիսկ ներկայ Բաղաճապարկութեան ժամանակագրութիւնը, թէ հաւատացեալներ և թէ անհաւատներ կը հաջուեն Յիսուս Մարդեղեալի՛ն ծնունդով...:

Յովհաննէս Աւետարանիչի նախաբանը Սրբազան Մատենագրութիւններու ամենէն վսեմ գրուածքներէն մէկն է: Չորրորդ Աւետարանին հեղինակը, գաղտնիքներու թափանցելու խիզախ խորացումով, կը յայտնէ իր ընթերցողներուն անձառ խորհուրդներ, որոնց սեմին վաղեմի իմաստասէրները, յափշտակուած ու հմայուած միայն լուռ կը դիտեն:

Յովհաննէս Առաքեալ ոչ միայն իր ավետարանի՛ն մէջ կը ջատագովէ Յիսուս Բրիստոսի աստուածային տեսութիւնը, այլ՝ նաեւ իր նամակներուն մէջ՝ Ա. Յով. Ա. 1, ուր ան կ'ըսէ.

«Ան որ սկիզբէն էր, որուն մասին չտեսչեմք, որուն ականատես իսկ եղանք, որուն նայեցանք, և մեր ձեռները ջօջափեցին կենաց-Բանը».

Յովհաննու Աւետարանին, ներածական 1-18 համարները ոչ թէ թոյլիճ կ'առնեն մարդկային մտայղացումէն, այլ՝ երկնային ներշնչումէ, և ընթերցողին կը յայտնեն աստուածային ստեղծագործ գործընթացքը: Վերոյիշեալ 18 համարները կարելի է կոչել *սրբազան երգեցողութիւն*.

«Բան»ը՝ Հայր Աստուծոյն իմացական և սիրոյ Ծնունդն է: Միածին Որդի՛ն է յաւիտենական ճարտարապետը աշխարհի: «Բան»ը կը նշանակէ բանականութիւն, մտածողութիւն, դատողութիւն և միտք: Կենդանիները անբան անասուններ են կ'ըսենք: «Բան» կը յատկանշէ նաեւ «խօսք»: Խօսակցութեան մէջ կ'ըսենք, "սիրուն *բան* մը պատմէ որ մտիկ ընենք, կամ կ'ըսենք " *բան* խօսիլ" չգիտեր: «Բան»ը՝ մտքին և խօսքին գործադրութիւնը կարելի է համարել:

Աստուծոյ **խօսքին** (Բանին) զօրութիւնը նկարագրող ամենայայտնանշական համարը կը գտնուի Եսայի մարգարէին ԾԵ.10-11-րդ համարին մէջ,

«Ինչպէս անձրեւը ու ձիւնը երկրներէն կ'իջնեն և հուն չեն վերադառնար,

Հապա երկիրը կ'ոտոգեն ու զանիկա պտղաբեր և արգասաւոր կ'ընեն,

Ըն ջանողին հոռ նոս և ուտողին հաց կը տան,

Իմ բերնէս եղած խօսքն ալ այնպէս պիտի ըլլայ,

Ինձի պարսպ պիտի չդառնայ,

Հապա իմ կամքս պիտի կատարէ

Դե յարդութեակք պիտի ընէ այն բանը՝ որու համար զանիկա որկեցի».

Խօսքի գօրութիւնը, ներկայիս մոռցուած ու փոխանակուած է միայն ենթակային *ստորագրութեակքը*: Նախնիքներու մօտ, արտասանուած խօսքը, ամենանուիրական և ամենաազդեցիկ գօրութիւնն էր: Հայր մը երբ օրհներ կամ անիծեր իր որդին: Եկեղեցին երբ **բանադրեց** Հենրիկոս Գերման թագաւորը, ան բռափկ և հետիոտն ապաշխարեց որ անեծքը իր վրայէն ջնջուի:

Արտասանուած խօսքին «Բան» գօրութեան, ոմանք, այսօր իսկ կը հաւատան, օրինակի համար, կախարդական կարգ մը հմայական խօսքերու, գրութիւններու և աղօթքներու: Որովհետեւ, խօսք մը երբ արտասանուի, այդ արտասանուած խօսքը ինքնին կը ստանայ իւր գօրութիւնը և նշանակութիւնը: Այս պատճառաւ բարկութեան մէկ բռափէին արտասանուած խօսքի մը--բառի մը համար կ'ըսենք, «խօսքդ **եւ առ**».

Խօսքին գօրութեան ականատես կ'ըլլանք երբ հոգեւորականի մը օծումը և անոր կարգին բարձրացման արարողութեան ներկայ կ'ըլլանք ու կը լսենք օրհնութեան ու սրբագործումի ներբողանքը:

Աստուածաշունչ Մատենագրութենէն զատ կամ դուրս, «Բան, Խօսք» բառերը, Զրիստոսէ 500 տարիներ առաջ, Երեսացի Հերակլիտ գործածած էր--"Լոկոս" բառը՝ Յունարէն գրականութեան մէջ որպէս "տրամաբանութիւն, դատողութիւն, պատճառաբանութիւն կամ օրէնք": Հերակլիտ բազմահմուտ իմաստաւեր մըն էր, կատարած էր բազմաթիւ ճամբորդութիւններ և իր ազգակիցներուն կողմէ կը կոչուէր "հայր բնագանցութեան" (metaphysic): Սկզբնական դարերուն Զրիստոնեայ Հայրապետներ զինք կը նկատէին հեթանոսներու մարգարէն՝ իր աստուածայայտնիչ տեսութիւններուն համար: Ան կը հաւատար *մտածողութեան*, որպէս ելակէտ մարդկային ճանաչողութեան: Սակայն Հերակլիտ չկրցաւ ըմբռնել թէ **զերթզոյն և բարձրագոյն Ատածող Աստուած մը կայ**:

Ստոյիկեան իմաստասիրութեան մէջ եւս, Բանը (Լոկոս) բարեջրրջուեցաւ ու դարձաւ աշխարհը կառավարող *տրամաբանութիւն*: Հելլենական իմաստասիրութիւնը երբ դէմ հանդիման եկաւ Եգիպտոսի և Միջին Արեւելի բազմափսի կրօններու և հաւատալիքներու հետ, որոնող իմաստաւեր բանաստեղծներ, հակադրութեամբ ու յարաբերական մտածողութեամբ, համահաշտեցուցին (syncretized) նախաբրիստոնէական հակոտնեայ կրօնական սոյն դրութիւնները և կոչեցին զանոնք "Արեւելեան Թաֆնագիտութիւն":

Համառօտեալ սոյն կրօններն ու հաւատալիքները ի վերջոյ դարձան ինամիական և իրենց շահագրգռութեան առարկան եղաւ մարդ անհատին *փրկագործութիւնը*: Այդ ջրջանի որոնողներուն

աջխարհարմբունումը թէ՛ տխուր էր և թէ յոռետես: Անոնք կը հաւատային գերագոյն աստուածութեան մը (ոչ անձնական կամ անհատականութիւն ունեցող **Աստուծոյ** մը) որ անըմբունելի և անթափանցելի է:

Վերոյիջեալ մտածողութեան և իմաստասիրութեան տարածութեան մէջ կ'ապրէր մարդկային տենչանքը երբ ճշմարտութիւնը, ճամբան և Կեանքը Մարդացաւ ու ծնաւ Բեթղեհեմի մտուրին մէջ: *«Կեանքը Անով էր ... Եւ կեանքը լոյս էր մարդոց»*-ը կրնայ նաեւ նշանակել, "Ի՛նքն էր կեանքը", կամ "Ի՛ր մէջ էր կեանքը":

Կեանքը՝ աճում և բազմացում կը նշանակէ: Լոյսը՝ եթերի չափազանց արագ թրթռացումն է, որ կը նշանակէ ուժ, գօրութիւն և կեանք: Ուստի Լոյս և Կեանք, համահաւասար իրականութիւններ և խորհրդաւոր նմանութիւններ են: Վերոյիջեալ պատճառաւ, Յիսուս յայտարարած է ըսելով,

«Ես եմ աշխարհի լոյսը»--Յով. Ը.12,
«Ես իսկ եմ ... Կեանքը»--Յով. ԺԱ.25

Յիսուսի «Կեանք» և «Լոյս» խօսքերը, թէեւ կողմնակի մատնանրջումներ են մեր ամենօրեայ ապրումին ու արեգական լոյսին, սակայն Անոր վկայախօսքերը, ոգեկան ներհայեցողութեամբ կը թափանցեն մարդ էակին իմացողականութեան ու կը բարձրացնեն զինք աննիւթական ու հոգեկան եզրերու: Կեանքն ու Լոյսը կը նշանակեն կենսազգացում, խայտանք և արդիւնաբերութիւն: Մարդիկ կան, որոնց աչքերէն կը ցայտեն խանդավարութիւն, կեանք ու եռուզեռ: Կան նաեւ աչքեր, որոնք կը խամրեցնեն ու կը վշտացնեն զիրենք դիտողները:

Մարդեղեալ Բանն Աստուծոյն երբ կը ջրջագայէր Հրեաստանի բազմաափսի ժողովուրդներուն մէջ, ակնատես եղաւ մարդկութեան տխուր, յուսահատ և յուսախաբ մտակերպարանին: Կեանքի և Լոյսի Իսկութիւնը եղող Յիսուս, Ճարտարապետն է տիեզերքի գերագոյն և գեղեցկագոյն մարդ-արարածին: Ի տես մարդոց թախծարդէմ ու անմխիթար աչքերը, (որովհետեւ առեւանգուած ու պատանդը դարձած էին խաբեքայ Սատանային), Յիսուս՝ Իր ողորմած նայուածքով և յուսադրիչ աղաղակով ըսաւ համայն մարդկութեան,

«Ես եմ աշխարհի Լոյսը, Ես իսկ եմ Յարութիւնը և Կեանքը»:

«Մակայն մարդիկ յաւարն աւելի սիրեցին՝ Բան Լոյսը, որովհետեւ իրենց գործերը չար էին»--Յով. Գ.19:

Յիսուս Զրիստոսի հաւատքը, կենսազգացումը ու սէրը այնքան գօրեղ և անսպառ են մարդկութեան հանդէպ, որ Ան սիրեց իրենները, որ աշխարհի մէջ են,

«Իսպառ սիրեց զանուն»--Յով. ԺԳ.1:

Յիսուսի Լոյս-Կեանքը այն հրաշագեղ ակնադիւրն է որուն սերը միայն **սպառելո՛վ** կը դարնայ անսպառ:

«Եւ Լոյսը կը լուսաւորէր խաւարին մէջ. և խաւարը չճանչցաւ զայն»:

Կրօնական հասկացողութեամբ, Լոյս և խաւար կը յատկանշեն երկու **հակադի՛ր** և ոչ հակամարտ հիմնակէտեր բարիի և չարի: Բարին և չարը հակադրութիւններ պէտք է սեպուին և ո՛չ հակամարտութիւն, որովհետեւ բարին *ներգործական* է ու չարը *կրաւորական*: Խաւարը չի՛ կրնար վանել Լոյսը որքան ալ մութ ըլլայ ան, սակայն Լոյսը կրնայ վանել խաւարը և յայտնաբանել անոր պատրանքն ու նենգութիւնը, որովհետեւ Լոյսը ջարժունակութիւն է ու ներգործութիւն, իսկ խաւարը անջարժութիւն է և մահ: Ա՛յս պատճառաւ Յիսուս Բրիստոս եկաւ աշխարհ որպէս Պարգեւիչը Լոյսի և յաւերժութեան: Իր Առաքելութիւնը հիմնուած չէ կրաւորական անջարժութեան վրայ, այլ՝ ճոզիին ջարժիչ և ետու՛ն զօրութեան:

Լոյսի կենսալիր և կենսապարգեւ յատկութիւններուն համար, ձայ հաւատացեալ պատմագիրներ անուանեցին Անակի որդին Գրիգորը՝ ձայ Ազգին **Լուսաւորիչը**: Ձայ ազգը՝ հեթանոս գրադաշտական կրօնի մէջ ալ հաւատացողն էր գերագոյն *աստուածութեան*, սակայն անտեղեակ էր աստուածութեան մէջ գոյ եղող **Աստուծոյն**, որ համակ Սէր է, ողորմութիւն և թողութիւն մեղաց և Պարգեւիչը յաւիտենական Կեանքին:

«Յովհաննէս Մկրտիչ՝ Լոյսը չէր, այլ եկած էր, որպէսզի վկայէ Լոյսին համար»--8:

Որքան անհրաժեշտ է ու կենսական, գատորոջել Յիսուսը՝ Իր սուրբ առաքեալներէն և Իր շուրջի մարտիրոսացած հաւատարիմներէն: Աւետարանագիր Յովհաննէս, որպէս Առաքեալ, կը ջանայ ճշդել Յիսուս Բրիստոսի դիրքաւորումը և դերը որպէս Լոյս և Աստուածայայտնութիւն: Յաճախ, հաւատացեալներ, չեն գանազաներ Յիսուս Բրիստոսը տարբեր սուրբերէ և մարտիրոսներէ և իրենց աղօթքը և նուիրումը՝ փոխանակ ուղղելու Աստուծոյ և անոր Միածին Որդւոյն անունով, կ'ուղղեն այլազան նահատակ սուրբերու:

«Ան է Ճշմարիտ Լոյսը, որ կը լուսաւորէ ամէն մարդ, որ աշխարհ պիտի գայ»--9:

Յիսուս՝ Ի՛նքն է Ճշմարիտ Լոյսը, իսկ Իր առաքեալներն ու հաւատարիմ սուրբերը, *ցուցանիչներն*, են Ճշմարիտ Լոյսին և Արեգակն Արդարին:

«Ան աշխարհի մէջ էր, և աշխարհ անով եղաւ, սակայն աշխարհը չճանչցաւ զայն»--10:

Իւրաքանչիւր անհատի մէջ է Յիսուս և Իր Հոգիին – շունչովը, մեզ Իրե՛ն կերպարանակից կը ջանայ դարձնել:

Յիսուս Ինք նախաձայնած էր աշխարհին, Մատթէոս Աւետարանագիրի սուրբ ձեռներով.

«Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի քանի որ իմ այս փոքրիկ եղբայրներէս մէկուն ըրի՛ք՝ Ինձի՛ ըրի՛ք»--Մատթ. Իե.40:

Կայծ պատկերակնիքը որ ամէն մարդէակ կը կրէ իր հոգւոյն մէջ, ներկայութիւնն է Յիսուս Քրիստոսի: Մեր պատասխանատուութիւնն է **Ճանչնա՛լ** Ձինք:

Որքա՞ն կը ճանչնանք Յիսուս Քրիստոսը, և որքա՞ն կը յարաբերուինք Իր հետ աղօթքով և խորհրդաբանելով:

«Իրեններու ն եկաւ, բայց իրենները չընդունեցին Ջայն»--11:

Յիսուս հաւատարիմ է Իր խոստման և գործառնութեան մէջ: Ան կու գայ նախ *իրեններու ն* անոնց որ Իր անունով մկրտուած ու կնքուած են, անոնց որոնք կը պաշտպանեն Եկեղեցին սակայն չեն յաճախեր, անոնց որոնք կը պարծենան Իր փիլիսոփայութեամբ, սակայն չե՛ն հաւատար Իրեն: Միթէ վերոյիջեալ կրօնական դրութիւնը 20-րդ դարու ողբերգութիւնը չէ՞ Քրիստոնեայ կոչուած ազգերուն:

«Իսկ անոնք որ ընդունեցին Ջայն՝ իջխաւութիւ ն տուաւ անոնց ըլլալու Աստուծոյ որդիներ, անոնց՝ որոնք կը հաւատան իր անունին»--12:

10. Յիսուս չ'ուրանար և չի սաստեր Իրենները (անուանեալ Քրիստոնեաները): Յիսուս անոնց համար կու լայ ինչպէս լացաւ Երուսաղէմի վրայ: Յիսուս երբ մօտեցաւ, տեսնելով քաղաքը՝ լացաւ անոր վրայ և ըսաւ.

«Եթէ գիտնայի՛ր դու ն, գոնէ այս օրերու ն, քու խաղաղութիւ նդ, բայց հիմա ան ծածկուած է քեզմէ... Պիտի նեղեն քեզ ամէն կողմէ և հիմնայատակ պիտի ընեն քեզ ու քու մէջդ՝ քու որդիներդ, և քար քարի վրայ ընաւ պիտի չձգեն քու մէջդ, քանի որ չգիտցար քու այցելութեանդ ժամանակը »
--Ղուկ.ԺԹ.41-44:

Յիսուս ոչ թէ կը պատժէ կամ կ'անիծէ Երուսաղէմացիները, այլ կը նախաձայնէ ապագան: Կը զգուշացնէ ենթական իր սխալ ընթացքէն, որ չկործանէ ինքզինքը: Ան կ'երթայ շնորհելու Ինքզինք *ուրիշներո՛ւ*, անոնց որոնք իմաստութիւնը և ազատութիւնը ունին հաւատալով Իրեն:

Յիսուսի մօտեցումը, յարատեւօրէն, եղած է տալով համար, շնորհելով համար, անպայմանօրէն և անսակարկ: Անոր դիտաւորութիւնը շարունակ եղած է բարի, ու այդ նպատակին վախճանն է

դարձնել *հողածին* մարդկութիւնը «Աստուծոյ որդիներու»: Ի՞նչ առանձնաշնորհեալ կատարելութիւն:

«Անոնք ո՛չ արիւնէն, ո՛չ մարմնի կամքէն և ո՛չ ալ մարդու կամքէն, այլ Աստուծով է ծնան»--13:

Արիւնէ, մարմինէ և մարդու կամքէ բոլոր ծնունդները որոնց նախանիւթը հողն էր, իրենց մէջ կը կրէին վայրի և անտաջ բնութեան կոյր և բիրտ մղումները: Յիսուս չեկաւ գերեվարելու մարդը և չարաջահելու զայն, այլ զայն վերածելու հոգեղէնի՝ և ընդունելի երկնայիններու դասին մէջ: Նոյնն է նաեւ առաքելութիւնը եկեղեցիին: Ան կը սորվեցնէ մեզի մեր ծագումը, իսկութիւնը, ճամբան ու վախճանը: Մեզ կը վարժեցնէ ու կը դաստիարակէ այն կոչման և նուիրումին, որուն համար ծնած ու մկրտուած ենք, այն հաւատքի՛ն՝ որուն համար մեր ազգը զոհած է իր արիւնը և այդ արիւնով և հաւատքով իսկ ջաղախած է կառոյցը իր եկեղեցիներու «Անլուելի զանգակատներուն»:

11. «Եւ բանը մարմին եղաւ ու բնակեցաւ մեր մէջ»--14:

Անոնք որոնք մտածումի և գաղափարական տեսութեան կու տան մարմին ու ջօջափելի իրագործում, կը կոչուին հանճարներ և տաղանդաւորներ: Իսկ բարին, սերն ու ողորմութիւնը երբ մարմնանայ և ապրի որպէս բարութեան մարմնացեալ Անհատականութիւն, երկնառափ Պատուիրակը զայն կը կոչէ **Էմմանուէլ** (Աստուած մեր մէջ):

Անբովանդակելին երբ մարմին կը դառնայ, այդ իսկ ապացոյց մըն է, որ մարդկային արարչագործութիւնը նախասահմանած էր մարդը՝ յաւերժութեան ձիրքով: Յիսուս՝ մեր Տէրը, ո՛չ թէ մարդկայինին վրայ աստուածութիւն զգեցաւ, այլ **Ի՛նք** որպէս Աստուծոյ Միածինը՝ **մարդացաւ** «անթերի մարդկութեամբ»: Ան եղաւ համաշունչ միակամութիւն երբ յանձնեց Իր կամքը Հօրը ձեռքը ըսելով.

«Հայր իմ, եթէ անկարելի է որ այս բաժակը անցնի առանց իմ խմելուս՝ բու կամքդ ըլլալ»--Մատթ. ԻԶ:42:

Ճառագայթող յաւերժաբոյր Ճշմարտութիւն՝ Միածին Որդին «եղեւ մարմին»: Սոյն մարդեղութիւնը պատմութեան մէջ կերտեց ո՛չ թէ մեծագոյն դարձակէտը ժամանակագրական *թուանիշիւն*, այլ նաեւ անկիւնադարձը մարդկային *մտածելակերպին*:

Մինչեւ երեսումը Բանին մարդեղութեան, հեթանոս աշխարհը դարեր ջարուհակ, որոնած էր աստուածութեան հովանաւորումը կամ

խնամատարութիւնը մարդկային և անասնական կերպաւորութեան ներքեւ: Ըլլան անոնք ոսկեգօծ Անահիտ, Աստղիկ և Արտեմիս դիցունհիները, կամ Ապողոն, Զեւս և Մերաքիս աստուածները:

Քրիստոնէական դարաշրջանին սկիզբէն առաջ բոլոր կրօններու մրցակից աստուածները, կը նկատուէին աստուածութիւն **զզեցած** կամ աստուածային հոգին ստացած աստուածութիւններ: Միայն Քրիստոնէական կրօնին մէջ է, որ Աստուած կը խոնարհի, կ'ողորմի մարդկութեան և կ'առաքէ Իր Միածին Որդին Յիսուս ու Զայն կը մարմնացնէ:

Մարդեղութեան (Բանը Մարմին եղեւ)-ի իսկական նշանակութիւնն ու նպատակը, աստուածայայտնիչ փրկագործութիւնն է: Յունա-Հռոմէական, Արեւելեան և Եգիպտական թափնագիտական խորհրդապաշտ կրօնները՝ աստուածութիւնը ծայրայեղօրէն վեհ, գերազանց և *անմտջելի* և *անմասկնայի* դարձուցած էին:

Յիսուս՝ Իր Մարդեղութեամբ, մարդկային ըմբռնումի մէջ գԱստուած մարդացուց--ջօշափելի և *հասկնայի* դարձուց: Անկապտելի գօրութեամբ, Յիսուս՝ Իր ապրումէն հորիզոն մը բացաւ մեր սրտերուն մէջ և ժամանակաւորը կամրջեց Յաւիտենականին: Յիսուս՝ Իր անձին և ապրումին միջոցաւ ցոյց տուաւ Աստուծոյ սիրոյ Դիմագիծը և փոխակերպեց Մագդաղենացի մեղաւորը սրբունհիի և ազահ դրամապաշտ Զակէեոսը անձնազոհ ողորմածի:

Վերոյիջեալ հրաշագործութիւնները իրականութիւններ դարձան, որովհետեւ *«Բանը Մարմին եղաւ»* և նաեւ *«քնակնցաւ մեր մէջ»*: Յիսուս՝ փոխակերպելէ յետոյ մարդ էակը, չթողուց զայն ու չմեկնեցաւ, այլ բնակեցաւ անոնց մէջ: Ան դարձաւ յաւիտենական **Էմմանուէլ**--հաւատացեալներու ներսիդին Բնակողը:

«Անեմ տեսնեմ անոր փառքը, որպէս ջնորհում և ճշմարտութեամբ լի միածնի փառք՝ ստացուած Հօրմէ»--14

Առաքեալները ճշմարտապէս ականատես եղան իրենց երկնառաք Վարդապետին փառքը Թափօր Լեռան վրայ երբ պայծառակերպեալ Յիսուս յայտնեց Իր վեհափառութիւնը և Աստուած խօսեցաւ, ըսելով.

«Ատիկա՛ է իմ սիրելի Որդիս, որուն հաճեցայ առո՛ր մտիկ ըրէք»--Մատթ. ԺԷ.5:

Աստուած, մասնայատուկ նպատակաւ մատնանիջ ըրաւ աջակերտներուն մտիկ ընել Իր Որդւոյն, որովհետեւ Հին Ատակարանի մարգարէները չէին կրցած ճանչնալ Զինք: Անոնց աստուած-ճանաչումը մոռալ էր և աղօտ: Աստուած փափաքեցաւ Իր Միածնի՛ իմաստաւորութեամբ յայտնաբանել Իր սէրը և դրսեւորել Իր ողորմութիւնն ու ջնորհը: Աետարանաշունչ Յովհաննէս Առաքեալ

կը վկայէ իր տեսածն ու լսածը այսպէս.

*«Օրէնքը Մովսէսի միջոցով, իսկ շնորհն ու ճշմարտութիւնը
(իրականութիւնը) Յիսուս Բրիստոսի միջոցով եղան»-17*

Մովսէսի ձեռնով սրուածը՝ Օրէնքն ու դատաստանը կը ներկայացնէին՝ *պատժակա՛ն*. Աստուածը: Մամուէլ մարգարէին Աստուածը՝ կը ներկայացնէր՝ պատերազմի՛ Աստուածը: Մամուէլ մարգարէ հրամայեց Ամադէկ ազգին ցեղասպանութիւնը:

Եղիա մարգարէին Աստուածը՝ կը ներկայացնէր փոխ-վրէժի՛ Աստուածը: Ան՝ իր ազգա-կրօնական հաւատքը ծայրայեղ մոլեռանդութեան Քջած էր: Հանդուրժողութիւն չէր գիտեր: Իր հրաշագործ զոհաբերութեամբ յաղթապանծ, ան հրամայեց, ըսելով.

*«Բռնեցէ՛ք Բահայի մարգարէները, ու անոնցմէ՛ մարդ
չ՛ազատի. և զանոնք՛ բռնեցին, ու եղիա զանոնք՛ Կիսուն
հեղեղատը իջեցուց, և հոն զանոնք՛ մեռցուց»*

Գ. Թագ. ԺԸ.40:

Դժբախտաբար Եղիա մարգարէին սոյն ընթացքը, որպէս կրօնական օրինաւոր չափանիշ ընդօրինակուեցաւ թշուառական Խաչակիրներու կողմէ ընդդեմ այլազգներու: Նոյն սխալանքի թակարդը ինկան նաեւ Սպանացի կղերն ու աշխարհական Բրիստոնեաները երբ գրաւեցին Հիւսիսային և հարաւային Ամերիկաները: Մինչ Յիսուս Բրիստոս ներկայացուց **սիրոյ՛, ողորմութեան և շնորհի՛** Աստուածը:

Աշխարհի դատաստանական օրէնքները ենթակայ են անարդար և անիրաւ վճռահատութեան: Դրամն ու կողմնակցութիւնը, կրօնան ջեղել իրաւունքը: Տգիտութիւնն ու մոլեռանդութիւնը, նախապաշարոււմը և փառամոլութիւնը, ըստ աւետարանաշունչ վկաներուն, խաչքամեցին ճշմարտութիւնը և «կենսագրկեցին **Կենսատուն»**:

Առանց Յիսուս Բրիստոսի մարմնաւորուած առաքելութեան, աշխարհ տակաւին պիտի տատանէր խաւարի մէջ առանց հասնելու ճշմարիտ իրականութեան և շնորհի: Գճմարտութիւնը անկաշառ է և շնորհի վճիռը՝ մի միայն ազատութիւն է: Միթէ կարելի՞ է մէկու մը կեանքը կամ պարտքը շնորհել բանտարկելով կամ սպաննելով զինքը...: Ո՛չ երբեք:

Կրօնա-իմաստասէր աղանդաւորներու աշխարհաբոլորումը, շատագոված էր *մարմնի և նիւթի* մեղանչականութիւնը և միայն հոգւո՛յն սրբութիւնը կը գերադասուէր: Բազմաթիւ կրօնքներ, մարմինը նկատած էին ակնադբիւրը մեղքի: Բրիստոնէական սկզբնաշրջանին, Կոստսիկեան և Մանիքէական աղանդապաշտներ, Պղատոնեան ու Արեւելեան ըմբոնումով չկրցան հաշտուիլ և հաւատալ թէ Աստուծոյ Միածին Որդին «մարմին եղաւ»:

Վերոյիջեալ աղանդները կոապաշտական կամ Սատանայական չէին նկատուեր, այլ սրբակենցաղ և բարի կենցաղավարութեամբ մրցորդները Բրիստոնէութեան: Սբ. Օգոստինոս, նախքան դարձը Բրիստոնէական Լոյս հաւատին, հետեւողն էր Մանիքեական աղանդին: Յովհաննէս Առաքեալ՝ իր անտարանչութեան մայրամուտին երբ հանդիպեցաւ Կնոստիկեան և Մանիքեան բարոզիչներու, իր ներշնչեալ գրիչը թափիտեց մելան կաղամարին ու յաւերժական հոգիով արձանագրեց.

«Մենք Աստուծոյ հոգին կը ճանչնանք ասով. ամէն հոգի որ կը խոստովանի Յիսուս Բրիստոսը մարմնիւով եկած՝ ան Աստուծմէ է: Եւ ամէն հոգի որ չի խոստովանիր Յիսուս Բրիստոսը մարմնիւով եկած՝ ան Աստուծմէ չէ»--Ա. Յով. Դ.3:

Ծնորհի և ճշմարտութեան (իսկութեան) յայտնաբերումը ցարդ կատարուած էր վերացակա՛ն և իմաստասիրական հայեցողութեամբ՝ չեղլեն իմաստասէրներու միջոցաւ: Անգէտ ու անգրագէտ մարդկութեան մեծամասնութիւնը կարիքը ունէր ջօջափելի և առարկայակա՛ն յայտնութեան: Աստուած խոնարհեցաւ և յայտնեց Ինքզինք Յիսուս Բրիստոսի Մարդեղեալ ապրումով, ո՛չ որովհետեւ *տոհարած* էր, այլ որովհետեւ *սիրած* էր Ի՛ր մարդ-արարածները: Յովհաննէս Առաքեալ նախ քան մայրամուտ մտնելը իր խոր ծերութեան, կը ջարժէ լուսեղէն գրիչը ու կը վկայէ.

«Ան որ սկիզբէն էր, որուն մասին լսեցինք, որուն անկանատես իսկ եղանք, որուն նայեցանք, և մեր ձեռները ջօջափեցին կենաց բանը--բանի որ կեանքը յայտնուեցաւ, և մենք տեսանք, կը վկայենք ու կը պատմենք ձեզի յաիտենական կեանքը՝ որ Հօրը մօտ էր և յայտնուեցաւ մեզի--Ջայ՛ն է որ տեսանք ու լսեցինք և կը պատմենք նաեւ ձեզի, որպէսզի դուք ալ հաղորդակից ըլլաք մեզի հետ. և մեր հաղորդութիւնը Հօր հետ է և Անոր Լոյսիին՝ Յիսուս Բրիստոսի հետ: Այս բանը կը գրենք ձեզի, որպէսզի կատարեալ ըլլայ ձեր ուրախութիւնը»:
--Ա. Յով Ա.1-4:

***Բրիստոս ծնաւ և յայտնեցաւ,
Չեզի մեզի մեծ Աւետիս:***

**Դեկտ. 27, 1990
Թորոնթօ**

